

Miljökrav på fordonstvätt

Riktlinjer beslutade av Miljönämnden den 9 december 2009, § 93/09

Linköpings
kommun

Dessa riktlinjer bygger till stora delar på den policy som Miljösamverkan Västra Götaland i oktober 2008 tog fram för miljökrav på fordonstvättar samt på Naturvårdsverkets Allmänna Råd 96:1 för fordonstvättar.

Definitioner	4
Fordon	4
Fordonstvätt	4
Anläggningsstorlek	4
Om- och tillbyggnad	4
Övergripande motiv och riktlinjer	5
Miljö kvalitetsmål	5
Avloppsanslutning	5
Tvättkemikalier	6
Egenkontroll	6
Utsläpp till vatten	7
Utsläppsmål	7
Oljeavskiljare och reningsteknik	8
Provtagning	8
Tidplan	9
Stora anläggningar	9
Mellanstora anläggningar	9
Små anläggningar	9
Tvätt utanför anläggning	10

Definitioner

Fordon

Fordon som används i yrkesmässig verksamhet: Tåg, lastbilar, entreprenadfordon, bussar, transportbilar, taxibilar, tjänstebilar, hyrbilar och bilar till försäljning eller på verkstad med flera fordon som används i företag eller av offentliga verksamheter. Denna grupp är mycket heterogen vilket gör att bedömningen kan variera från fall till fall även om samma krav på rening av tvättvattnet ska gälla oavsett fordonslag.

Privatfordon: Personbilar och mindre lastfordon som ägs eller disponeras för privat bruk.

Fordonstvätt

Med *fordonstvätt* avses i dessa riktlinjer en anläggning som är byggd för eller som brukas med syfte att tvätta fordon. En fordonstvätt kan vara manuell (*t.ex.* gör-det-själv-hall) eller automatisk (*t.ex.* tvättbana).

Vid avspolning av fordon utan användning av kemikalier vid enstaka tillfällen på andra anläggningar eller platser än fordonstvättar får bedömning av reningskrav göras från fall till fall. Exempel på sådana andra anläggningar är verksamheter med oljeavskiljare där ett fåtal avsköljningar görs, t.ex. bilverkstäder som ibland sköljer av smutsiga eller snö/isbelagda fordon, och kraven i riktlinjerna kan då frångås.

Anläggningsstorlek

Stora: Anläggningar som är anmälningspliktiga enligt Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, dvs. minst motsvarande 5000 personbilstvättar eller 1000 tvättar av andra tyngre fordon, lastbilar, bussar, traktorer etc. per kalenderår.

Mellanstora: Anläggningar som tvättar mer än eller motsvarande fem personbilar eller ett tyngre fordon per arbetsdag, vilket kan innebära minst 1250 personbilar eller 250 tyngre fordon per år.

Små: Anläggningar som tvättar högst motsvarande fem personbilar eller ett tyngre fordon per arbetsdag vilket kan innebära högst 1250 personbilar eller 250 tyngre fordon per år. Hit hör bl.a. många tvättar som inte är öppna för utomstående, t.ex. tvättplatser i garage m.m. på företag, bostadsrättsföreningar och förvaltningar.

Om- och tillbyggnad

Som *ombyggnad* räknas genomgripande förändring eller utbyte av tvätt- eller reningsutrustning etc. Normalt underhåll eller service omfattas inte.

Som *tillbyggnad* räknas utökning av tvätthallsstorlek, tillägg av fler tvättplatser och liknande. Tillbyggnad på t.ex. en bensinstation av annat än tvätten omfattas inte.

Övergripande motiv och riktlinjer

Dessa riktlinjer har som utgångspunkt att spillvatten från fordonstvättar kan medföra en risk för miljöpåverkan. Sådant spillvatten innehåller ofta en komplex sammansättning av tensider, lösningsmedel, andra organiska ämnen och metaller som kan skada djur och växtliv.

Risken för en negativ miljöpåverkan från fordonstvätt gäller oavsett storlek och oavsett om anläggningen är kopplad till dag-, spillvatten eller till enskilt avlopp. I enlighet med försiktighetsprincipen, 2 kap. 3 § miljöbalken, är det verksamhetsutövarens skyldighet att vidta de försiktighetsåtgärder som krävs för att ”motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.”

Miljökvalitetsmål

De 16 nationella miljökvalitetsmålen och deras delmål syftar till att främja människors hälsa, värna den biologiska mångfalden och naturmiljön, ta till vara kulturmiljön och kulturhistoriska värden, bevara ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga samt trygga en god hushållning med naturresurser.

När det gäller fordonstvättar bedöms miljömålen *Giftfri miljö*, *Levande sjöar och vattendrag* och *God bebyggd miljö* vara mest relevanta.

Giftfri miljö

Miljön ska vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.

Levande sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara, och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

God bebyggd miljö

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Avloppsanslutning

En bedömning från fall till fall får göras av om anslutning ska ske till spill- eller dagvattennät. Anslutning till spillvattennätet är vanligast. Med tanke på att en tillfällig driftstörning i en biltvätts reningsanläggning inte får så stort genomslag i ett större reningsverk är anslutning till spillvattennätet att föredra i de flesta fall. En tillfällig driftstörnings verkan kan däremot bli påtaglig om utsläppet sker direkt till recipient via en dagvattenledning. Om utsläpp sker till dagvatten eller direkt till recipient bör krav ställas på barriärer och särskilda försiktighetsåtgärder, t.ex. längre gående rening och efterpoleringssteg.

Tvättkemikalier

Endast miljömärkta medel som uppfyller vedertagna miljökrav som Svanen eller miljökrav på tvättmedel i Rapport 2005:13 *Miljökrav på fordonstvättmedel* (f.d. Kemikaliesvepet) eller senare utgåva av denna bör godtas. Rapporten samt exempel på tvättmedel som uppfyller kraven finns på www.goteborg.se².

För andra tvättmedel bör leverantören/användaren visa att medlet uppfyller motsvarande krav.

Egenkontroll

Egenkontrollen är ett verktyg för att se till att verksamheten lever upp till miljöbalkens grundläggande krav på resurshushållning och hänsyn till hälsa och miljö. En väl fungerande egenkontroll ger också förutsättningar för att upptäcka fel på utrustning och felaktig hantering innan eventuella skador eller olägenheter för människors hälsa och miljön uppstår.

Alla som bedriver en verksamhet som kan medföra påverkan på miljö eller människor är skyldiga enligt miljöbalken 26 kap. 19 § att kontrollera sin verksamhet.

Större fordonstvättar är anmälningspliktiga och omfattas därför även av de mer preciserade kraven i Förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll (FVE). I FVE ställs bland annat krav på att det i verksamheten ska utses någon som är ansvarig för miljöfrågor, att det finns dokumenterade rutiner för kontroll av utrustning för drift och kontroll samt att verksamhetsutövaren upprättar en riskanalys och förtecknar de kemiska produkter som hanteras i verksamheten.

Erfarenhetsmässigt är det av mycket stor vikt att verksamhetsutövaren, för att klara miljökraven (dessa riktlinjers utsläppsmål) lägger tid och engagemang på skötsel av anläggningen och på att följa en genomtänkt egenkontroll.

Utsläpp till vatten

Utsläppsmål

Följande bör gälla från och med 2010-01-01 för utsläpp till vatten från fordonstvättar:

1. Små anläggningar, högsta föroreningsmängd per fordon (medelvärde)

	Personbil	Tyngre fordon ¹
Samlingsparameter, bly, krom, nickel	15 mg	45 mg
Kadmium	0,4 mg	1 mg
Zink	200 mg	400 mg
Oljeindex ²	10 g	30 g

2. Mellanstora anläggningar, högsta föroreningsmängd per fordon (medelvärde)

	Personbil	Tyngre fordon
Samlingsparameter, bly, krom, nickel	10 mg	30 mg
Kadmium	0,25 mg	0,75 mg
Zink	150 mg	300 mg
Oljeindex	5 g	15 g
Koppar	0,5 mg/l	0,5 mg/l

3. Stora anläggningar, högsta föroreningsmängd per fordon (medelvärde).

	Personbil	Tyngre fordon
Samlingsparameter, bly, krom, nickel	7,5 mg	20 mg
Kadmium	0,10 mg	0,30 mg
Zink	75 mg	150 mg
Oljeindex	2,5 g	5 g
Koppar	0,5 mg/l	0,5 mg/l

1–3. Vattenförbrukning per fordonstvätt³

Vattenförbrukningen bör understiga 100 liter per personbil och 300 liter per tyngre fordon.

¹ Räknat på ett 12 meter långt fordon, vilket innebär att man ibland får räkna om ingående värden. Ett förslag på omräkning finns i SIS Miljömärkning av Fordonstvättar: "En fordonsenhet är ett fordon, lastbil eller buss på 12 meters längd. 0,5 fordonsenheter är en van eller t ex en färdtjänstbuss på ca 6 m. 1,5 fordonsenheter är t ex ledbuss eller semitrailer på ca 18 m. 2 fordonsenheter är en bil plus släp på ca 24 m." Dokumentet finns på www.svanen.nu.

² Oljeavskiljares funktion kan analyseras på mer än ett sätt. Miljönämndens riktvärde avser oljehalt mätt som oljeindex och miljönämnden tar bara ställning till oljeavskiljares funktion mätt som oljeindex.

³ Riktlinjerna fastställer inte någon övre gräns för högsta tillåtna vattenförbrukning. Verksamheten bör dock med hänvisning till resurshushållningsprincipen, 5 § 2 kap miljöbalken, sträva efter en hög recirkulationsnivå för att hålla nere vattenförbrukningen. Mätutrustning för tillförd vattenmängd ska finnas på större och mellanstora anläggningar.

Oljeavskiljare och reningsteknik

Vid fordonstvätt krävs alltid att en oljeavskiljare installeras. Klass 1-avskiljare är att föredra då de har större kapacitet och bättre förutsättningar att uppnå utsläppsmålen avseende oljeindex än vad en klass 2-avskiljare har.

Oljeavskiljare vid såväl nya som befintliga verksamheter bör uppfylla Svensk standard SS-EN 858 del 1 och 2. Del 1 innehåller principer för produktutformning, provning, märkning och kvalitetskontroll. Del 2 innehåller dimensioneringsanvisningar, nominell storlek, installation, drift och underhåll. Standarden ger anvisningar om hur och hur ofta oljeavskiljare ska kontrolleras och underhållas.

För att få beteckningen klass 1-avskiljare får halten av opolära kolväten vid en viss belastning vara högst 5 mg/l i utgående vatten. För att uppnå detta är avskiljaren vanligtvis försedd med koalescensfilter eller lameller. För avskiljare i klass 2 får halten opolära kolväten i utgående vatten vara högst 100 mg/l. Klass 2-avskiljare är vanligtvis utformade som traditionella gravimetriska avskiljare.

Oljeavskiljare ska som regel vara försedda med akustiskt eller optiskt överfyllnadslarm. För små anläggningar kan ett alternativ till larm vara att rutiner i egenkontrollen säkerställer att tömning och tillsyn sker tillräckligt ofta.

För att klara utsläppsmålen avseende metaller och organiska ämnen krävs oftast ytterligare reningssteg efter oljeavskiljaren, t.ex. filtrering, biologisk rening eller kemisk fällning.

Provtagning

Provtagning på utgående vatten ska ske så ofta som det behövs för att kunna bedöma anläggningens funktion. Normalt innebär det minst årlig provtagning vid stora anläggningar och minst provtagning vart annat år vid mellanstora anläggningar. Vid små anläggningar med visad god reningsfunktion kan provtagning ske med längre mellanrum.

Provtagning ska ske under högsäsong (november-mars) vid normal till hög belastning på anläggningen. Oljeavskiljaren bör ha varit i funktion minst en månad och som regel ska 10 % av årsantalet tvättar ha skett efter föregående tömning.

Provtagningen bör vara flödesproportionell eller tidsstyrd och tas ut som ett samlingsprov under ett intervall av minst sex timmar. Provtagning ska utföras av en certifierad provtagare och ska analyseras på ackrediterat laboratorium.

Tidplan

För att uppnå utsläppsmålen gäller följande:

Stora anläggningar

Utsläppsmålen ska gälla omgående för samtliga stora anläggningar och vid nybyggnation av stora anläggningar. Anläggningar som inte klarar utsläppsmålen bör medges högst 24 månader för anpassning och ombyggnation.

Tidplanen bedöms ange en rimlig övergångstid för utsläppsminskande åtgärder. När det gäller befintliga stora anläggningar krävs ofta omfattande ekonomiska investeringar för att verksamheten ska kunna miljöanpassas. Samtidigt har stora anläggningar som regel en större omsättning vilket kan bidra till förutsättningar att klara större investeringar. Det kan innebära att det bedöms som nödvändigt att anpassningstiden för att nå utsläppsmålen kan variera något för olika verksamheter.

Mellanstora anläggningar

Utsläppsmålen ska gälla omgående för samtliga mellanstora anläggningar och vid nybyggnation av mellanstora anläggningar. Anläggningar som inte klarar utsläppsmålen bör medges högst 24 månader för anpassning och ombyggnation.

Tidplanen bedöms ange en rimlig övergångstid för utsläppsminskande åtgärder. När det gäller befintliga mellanstora anläggningar krävs oftast inte lika omfattande ekonomiska investeringar för att miljöanpassa verksamheten som för större anläggningar. Beslut om tidpunkt för färdigställande av åtgärden bör göras med hänsyn till anläggningens storlek ur utsläppssynpunkt, recipientens känslighet, nyligen gjorda investeringar osv.

Små anläggningar

Utsläppsmålen ska gälla omgående för samtliga små anläggningar och vid nybyggnation av små anläggningar. Anläggningar som inte klarar utsläppsmålen ska medges högst 24 månader för anpassning och ombyggnation.

Val av tidpunkt för åtgärdens färdigställande bör göras med hänsyn till anläggningens storlek ur utsläppssynpunkt, recipientens känslighet, nyligen gjorda investeringar osv. Med undantag för de anläggningar där det inte är skäligt att ställa krav med stöd av miljöbalken. Det handlar om enstaka anläggningar där tillsynsmyndigheten bedömer att undantag kan göras. Sådana anläggningar kan vara företag, bostadsrättsföreningar eller förvaltningar med sällan använda spolplattor eller andra icke-kommersiella anläggningar. Detta ska inte betraktas som en generell undantagsregel, principen är att samtliga anläggningar bör införa rening.

Tvätt utanför anläggning

Tvätt utanför anläggning *kan godtas* under följande förutsättningar:

- Avspolning och tvätt med miljögodkända kemikalier av eget privat fordon som står på plan gräsbevuxen mark eller på grusplan. Under sådana förhållanden bedöms risken att föroreningar skadar miljön eller orsakar annan olägenhet som liten.
- Allt tvättvatten ska kunna tas om hand av underlaget varför avrinning, varken direkt eller indirekt, får ske till dagvattenbrunn, dike, vattendrag eller öppet vatten. Det får inte heller finnas vattentäkter som kan påverkas i närheten av tvättplatsen.
- Markägarens tillstånd krävs. Kommunal mark bör inte upplåtas för detta ändamål.
- För fordon som används yrkesmässigt kan ovanstående godtas endast vid enstaka tillfällen.

Tvätt utanför anläggning *kan inte godtas* för vare sig privatfordon eller för fordon som används yrkesmässigt under följande förutsättningar:

- Tvättvattnets innehåll av oljor, metaller, tensider och andra ämnen kan inte jämföras med det regnvatten som dagvattensystemen är avsedda för. Fordonstvätt kan därför inte tillåtas på gata, asfalterad parkeringsyta, betongplatta eller annan hårdgjord mark, så att avrinning kan ske direkt eller indirekt till dagvattenbrunn, dike, vattendrag eller öppet vatten.
- Tvätt av tyngre fordon, entreprenadfordon etc. som medför uppenbar förorening av mark.
- Fordonstvätt i garage med golvvavlopp som leder ut vattnet till recipient eller reningsverk utan föregående behandling av tvättvattnet.
- Fordonstvätt utan markägarens tillstånd

